

От автора

Материалите в това учебно пособие са предназначени за тези, които са решили да направят своите първи стъпки в овладяването на електрическата китара. Искам веднага да отбележа, че изучаването на класичека китара е отделна тема - двата инструмента на практика имат много малко общи черти.

Методиката на уроците е изградена на базата на опита ми като преподавател в Нов Музикален Център - гр. Пловдив. Не се изискват предварителни познания по теория на музиката. Времето за преминаване през курса зависи от много неща, но е най-много няколко месеца. Добрата новина е, че електрическата китара е инструмент на който много лесно се "просвирва" - с други думи много бързо се достига ниво, при което можете да покажете на слушателя определени и безспорни изпълнителски умения. Разбира се, с навлизането в детайли материалът става по-сложен и изисква все повече време и усилия. В крайна сметка, съвременната електрическа китара по мое мнение е еквивалента на цигулката в класическата музика - като виртуозност и като богатство на изразните средства.

Целта на този курс е да ви даде необходимите познания и практически умения, за да можете да се справите с по-голяма част от проблемите, свързани с акомпанирането на китара - всъщност, един солиден набор от акорди и ритмични техники.

Желая ви успех!

Светлин Стайков

Преди да започнем

Един от най-важните моменти, на които трябва да отделим внимание, е инструмента на който ще свирим и начина по който ще го държим - така наречената постановка. Има няколко основни правила, спазването на които ще ви спести време и разочарования.

1. Инструмента трябва да бъде удобен. Забележете, че не казвам добър! Материалите през които ще преминем могат да се работят и на електрическа и на акустична китара. Ако имате такава, най-добре се консултирайте с професионалист за състоянието и. Също поискайте консултация ако закупвате нова.

2. Опитайте се да свикнете да наблюдавате състоянието си по време на свирене - дали ви е удобно, дали има напрежение в ръцете или друга част на тялото.

3. Работете премерено - повечето неща не стават за час нито пък ден. Ако виждате напредък, това означава че сте свършили определена работа, която може да бъде продължена следващия път.

Относно постановката:

Следващите няколко примера илюстрират основните принципи.

СНИМКИ

Части на електрическата китара:

1. Тяло (корпус).
2. Гриф.
3. Глава и ключове.
4. Адаптери.
5. Струнник (тремоло система).
6. Жак за връзка с китарна апаратура.
7. Потенциометри за корекция на звука - сила и високи/ниски честоти, превключвател на адаптерите.
8. Ръкохватка на тремоло системата.

Много често се бъркат понятията "прагче" и "позиция". Когато свирим, ние поставяме пръстите на лявата си ръка на позиция - по възможност в нейната предна част, тъй като там се изисква по-малко усилие.

СНИМКИ

Буквени означения:

При записване на мажор - само буквата:

C - до мажор

За минор се поставя "m":

Сm - до минор

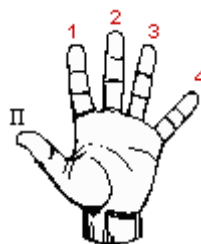
до ре ми фа сол ла си

C D E F G A B*

**В миналото за СИ и СИ бемол са се използвали различни букви - H и B. Въпреки че H все още се среща в по-старите материали, практиката е наложила използването на B.*

Пръстите на лявата ръка:

Палеца се използва много рядко за свирене, освен в специални случаи, когато с него се изпълнява басовия тон на акорда.

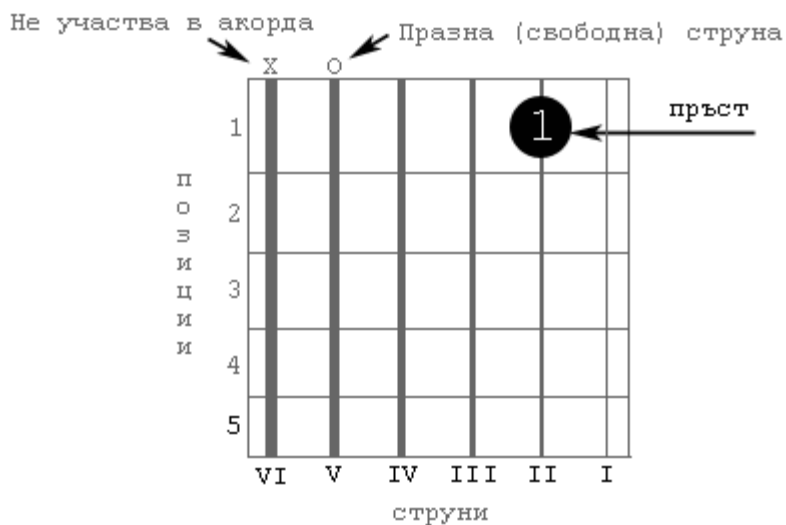
Как да държим перцето:

СНИМКИ

Акомпанимент:

При електрическата китара най-простото определение за акомпанимент е *свирене на акорди с ритъм*. Доброто му владение ни дава няколко много важни неща - ще научим много акорди и ритми, ще се научим да поддържаме темпото, да слушаме останалите музиканти (или себе си ако пеем), и най-вече - ще свикнем с инструмента. И тъй като все отнякъде трябва да се започне, защо това да не бъдат няколко акорда?

Схема за записване на акордите:

Разбира се, има и други начини за записване - аз съм избрал този заради доброто онагледяване. При използването му оттук нататък ще пропускам номерата на струните и позициите, освен в случаите, когато е необходимо специално да се укажат.

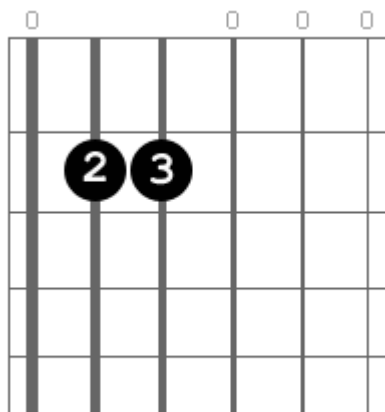
ОСНОВНИ АКОРДИ

Основни акорди без баре:

По-голямата част от акордите използвани в практиката изискват владението на така нареченото *баре*, с което ще се запознаем малко по-късно. Има много други обаче, които могат да се изпълнят без тази техника. С част от тях ще се запознаем сега. Подбрал съм по-често използваните. На практика дори само с тях може да се акомпанира и ще видим конкретни примери за това. В процеса на изучаване ще си поговорим отново и за постановката.

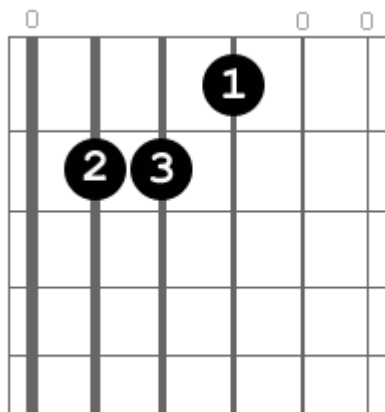
Em

Първият акорд с който ще се запознаем. Поставете пръстите на показаните места. Закръглете ги така, че да не докосват съседните струни. Отгърнете на предните страници, където говорихме за правилното държане на инструмента, и обърнете внимание на положението на тялото и начина, по който е поставена лявата ръка. Изсвирете с перцето всяка струна, за да се убедите че тя звучи свободно. След това изсвирете всички струни - не се притеснявайте, ако не звучи добре. Постепенно ще намерите правилното положение на ръката - запомнете само, че **НЕ ТРЯБВА** да има напрежение в която и да е част на тялото! Няма нищо сложно в този акорд, но тъй като той е първия за нас, нека да бъдем прецизни по отношение на всички подробности. Просто сега е момента да се научите да свирите правилно - макар и малко смешно, но преди изобщо да можете да го правите.

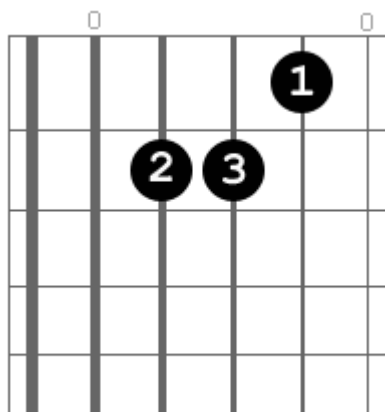
E

Както се вижда, тук просто добавяме още един пръст. Проверете дали той звучи - например сравнете Em и E. Ако не се чува разлика, най-вероятно третия ви пръст покрива трета струна и я спира. Както си спомняте, нулите в схемата показват свободните струни - те също трябва да се чуват. Особено първа - в случая тя може да не звучи, ако дланта ви е стиснала грифа. Натискайте с върховете на пръстите и ги поставяйте в предна част на позицията.

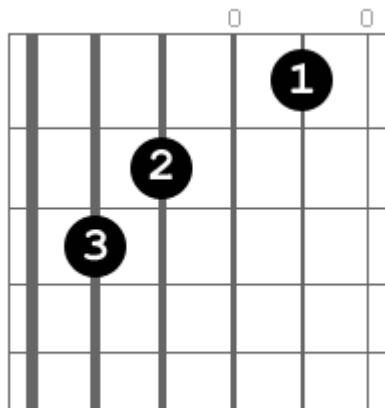
Am

Преместваме същите пръсти и позиции от предния акорд с една струна, така, че да започва от втора. Тук има опасност да се загуби първа струна заради първи пръст. Тази струна е най-високо звучащата и липсата и силно се усеща. Направете си експеримент - без нея се губи блясъка на акорда. Без друга струна - да речем трета - разликата не е толкова голяма. Разбира се, целта ни е да не липсва който и да е тон. Виждате, че шеста струна не е означена нито с нула, нито с хикс. Тя просто също влиза в тоновия състав на акорда, но не е задължителна. Ще срещаме подобни ситуации и по-нататък.

C

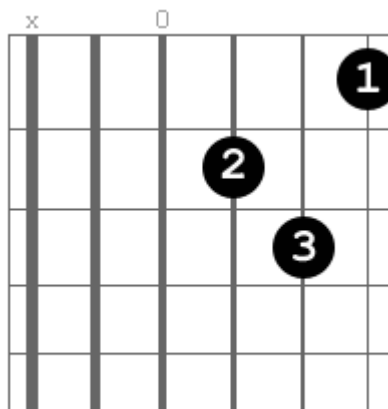
Отново ще получим следващия акорд с просто преместване - този път трети пръсти променя мястото си и отива на петта струна, трета позиция. Това поражда въпрос - как да помогнем на този пръст, за да може да достигне спокойно там? Като не забравяме да изтеглим другите два пръста в предна част на позициите, където са поставени и изнесем леко китката под грифа.

Акордите до тук бяха подредени не случайно - започвайки от най-простия и свързвайки логически всеки следващ. Това помага за лесното им запомняне. Следващите четири също имат своите особености, но вече само по себе си.

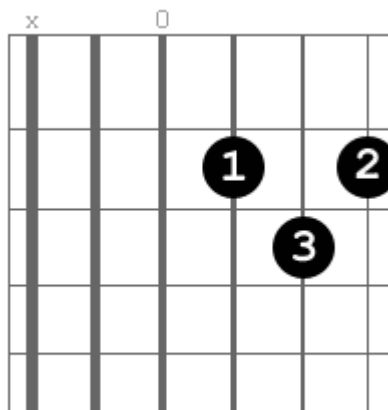
DM

За първи път имаме струна, която не участва в акорда - шестата. Протегнете напред трети пръст и го закръглете.

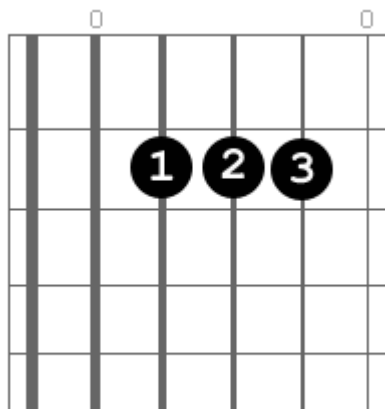
D

Един акорд, който много често създава проблеми на учениците ми. Най-вече заради трети пръст, който се прегъва в последната фаланга (часта между върха на пръста и първата става) и спира първа струна. Изхода отново е добро закръгляне. За дамите - невъзможно е да се свири с маникюр на лявата ръка! За съжаление няма начин да се заобиколи този факт.

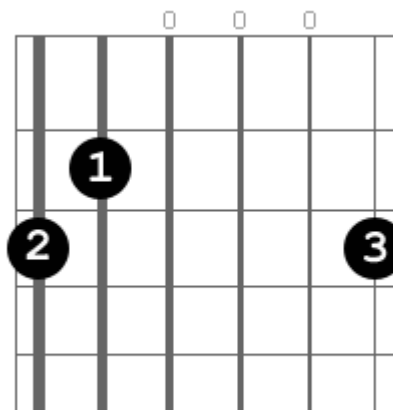
A

Много лесно се запомня - имаме едни и същи позиции на трите струни. В началото на грифа позициите са широки, така че просто долепете пръстите добре един до друг и не се притеснявайте, че първи не може да се постави напред, както би трябвало - това наистина не винаги е възможно.

Последния акорд се отличава доста от всички останалия заради изключително широкото си разположение. Китката на лява ръка трябва да се изнесе леко под грифа, за да може втори пръст да достигне до шеста струна.

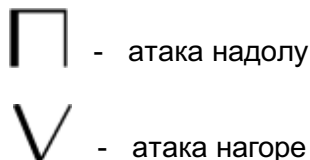
Съвета ми към вас е - опитвайте се да запомните не схемите, а разположението върху грифа!

Преди да продължим нататък:

- трябва да сте наясно с правилната постановка
- трябва да знаете наизуст горните осем акорда с техните имена и буквени означения и да можете да ги свирите

РИТЪМ

Другата важна част при акомпанирането е ритъмът. При свиренето с перце се използват два знака за атаките (посоките, в които изсвирваме струните):

Ако запишем $\square \vee$ това ще бъде едно пълно движение на дясната ръка. Подобно на тактуването: РАЗ - надолу И - нагоре.

Опитайте да тактувате по този начин с перцето покрай струните - дясната ръка да се движи от лакът, китката да бъде свободна. Ако ви е по лесно, пейте си мелодия, която ви е позната докато го правите. Целта е да бъдете ритмични - тоест, да спазвате темпото. След като се почувствате комфортно можете да опитате и да свирите. Поставете някой по-лесен акорд - Ет например. Както ще забележите, резултата не е особено впечатляващ. И това е нормално. На практика разнообразието в ритъма се дължи на факта, че не се свири на всяко движение в тактуването. Затова в следващите примери ще записваме всички движения, но с точки отгоре ще отбелязваме тези, на които има атака - там, където свирим върху струните.

Ритъм №1

Ритъм №2

Ритъм №3

Знакът означава повторение.

Една често използвана техника за разнообразяване на ритъма са така наречените "глухи" атаки. Изпълняват се чрез захлупване на струните с дясна ръка по време на удара с перото. Ето ритъм №2 с две такива атаки, отбелязани с "X".

Горните ритми са подбрани по два критерия - да бъдат прости и да илюстрират двата основни показателя, по които ритмите се различават един от друг - местата на атаките и броя движения (времена). Чуйте примерите

-номер едно и две се различават на теория само в третото време където атаката е изместена. На практика обаче в звученето тази разлика е много по-голяма.

-трети ритъм на теория е номер едно без последното време, но тази промяна в броя времена (от три на четири) на практика го прави да звучи съвсем различно. Разучаването на ритмите може да протече по следният начин:

1. Научавате наизуст движенията и атаките без да се стремите да тактувате и да поддържате темпо.

2. Тактивате с ръката (БАВНО), като се опитвате да си представите местата на атаките на определените времена.

3. Поставете атаките на определените времена, като се опитвате да не губите темпото. За тази цел могат да са ви от полза различните примери с метроном в компакт диска

Необходимо е да се обърне внимание също и на звука. Перцето трябва да преминава през всички струни с премерена сила - да не е тихо и същевременно да не звучи грубо. Китката трябва да е свободна, не трябва да има напрежение в раменете.

Преди да продължим нататък:

- трябва да знаете наизуст трите ритъма

- трябва да свирите всеки от тях гладко и без прекъсване и да можете да го повтаряте произволен брой пъти без да се обърквате.

СВЪРЗВАНЕ НА АКОРДИ С РИТЪМ

В предните два урока разучихме осем основни акорда и три примерни ритъма. Следващата ни стъпка към овладяването на пълноценния акомпанимент е свързването им. Винаги подхождам с

усмивка, когато с някой ученик стигнем тази част на курса. Причината е в начина, по който аз изисквам да се работи на този етап. А именно - основната ни цел е да получим непрекъснат ритъм дори на цената на лошо поставени акорди. Което често поражда откровено смешни ситуации и води до разпалени спорове. Но нека първо да нахвърлим материалите (степенувани по трудност) с кратко описание за всеки:

1. E - Em :||

Първата връзка наистина е много лесна - имаме само да поставим или вдигнем първи пръст. Въпреки това, трябва да внимаваме дали го поставяме точно и дали трети пръст не покрива трета струна - нещо, което си казахме още когато разучавахме акорд E.

2. Am - C :||

Тук също няма особени проблеми - преместваме трети пръст на петта струна и обратно. Често той се поставя не достатъчно напред в позицията, което води до лош звук. Обърнете внимание на простия факт, че не трябва да вдигаме целия Am за да преминем в C!

3. E - Am :||

Една и съща форма на различни струни. Въпреки това, не се опитвайте да вдигнете всички пръсти едновременно и да ги преместите на необходимите места, тъй като по този начин ще изпуснете контрола на грифа. По-скоро започнете с първи пръст и след това преместете останалите два заедно

4. C - G :||

Двата акорда са доста отдалечени. Спомнете си какво беше характерно за G - китката трябва да се изнесе леко под грифа. Трябва да сте подготвени за това изнасяне и да го направите навреме - в противен случай няма да можете да поставите правилно пръстите си и акордът няма да се получи.

Замисляли си сте се някога защо е добре да се ходи на уроци, след като всъщност цялата необходима информация можете да получите от неизброимите школи и методи за електрическа (и не само) китара? Основната, ако не и единствена, причина за това е, че преподавателят може да ви помогне да постигнете резултати много по-бързо и безболезнено - предавайки ви личния си опит, съобразен с вашата възможности и давайки ви повече отговори на въпроса "Как?" заедно с отговорите на въпроса "Какво?". Това е, което се опитвам да направя и аз сега с този курс - макар и без личен контакт.

Всичко казано по-горе има пряко отношение към работата ни по настоящата тема - свързването на акорди с ритъм. От образователна гледна точка, това, което изглежда и звучи по-добре не винаги е добро за работата. Упражнявайки тези четири връзки, основната ни цел ще бъде, както вече казах, да не прекъсваме ритъма. Поради следните причини:

- да не прекъсваме ритъма означава да поддържаме темпото, а темпото е спойката, червената линия, която обединява музикалната мисъл и самите музиканти по време на изпълнение. Представете си ситуация, в която вие свирите с някой друг - вокалист, друг китарист, група. Ако някой акорд не ви излезе добре, в повечето случаи най-вероятно никой дори няма да забележи! Ако спрете обаче или закъснеете с ритъма, образно казано просто падате от влака в движение - никой няма да ви чака и най-вероятно ще объркате колегите си, ако са с по-малко опит.

- чисто технически спирането при смяна на акорд прави лявата ръка мързелива, давайки и неопределено време да хване акорда! Ако ви е трудно, просто свирете по-бавно, но в никакъв случай не спирайте!

И друго става очевидно - едното от двете неща, които имаме да правим (да сменяме акорди и да свирим ритъм) трябва да става автоматично, тъй като в повечето случаи мисълта не може да контролира две дейности едновременно. Логично е това да бъде ритъма тъй като той, общо взето, остава еднакъв през цялото време.

Ето и една примерна последователност, по която може да протече работата ви върху всяка една от връзките:

1. Без ритъм - само поставяте акордите като се стремите да бъдете максимално прецизни.
2. Поставяте акордите максимално точно и ги изсвирвате (пак без ритъм) за да се убедите, че са поставени добре.
3. Изсвирвате акордите с някой от ритмите (този, който е по-сигурен) бавно, като се стремите да поправяте грешките "в движение".

Преди да продължим нататък:

- трябва да можете да свирите свободно всяка от връзките в средно темпо,
- не трябва да спирате, ако не сте поставили акорда добре.

АКОМПАНИМЕНТ

Вече е време да приложим наученото дотук на практика - в реален акомпанимент. Това ще стане в процеса на изучаване на няколко добре познати песни - предимно балади. Моля имайте в предвид, че начина, по който ще акомпанираме, е приспособен за една китара. Тоест, не винаги това което ще свирим ще бъде точно това, което свири китарата в оригинала - ако изобщо има такава там. А именно, защото ролята на китарата в аранжмента (разпределението на партиите) е в пряка връзка със всички останали инструменти - бас, барабани, клавишни и така нататък.

"Момичето с перлени коси"

OMEGA

C - G - Dm - Am :|| с ритъм №1 по 1 път на всеки акорд

Причините да избира за начало тази прекрасна песен на унгарската група "Omega" са две - акордите са лесни и са еднакви за куплета и припева.

Започваме с C и G - връзка, с която вече сте запознати.

Ако се чувствате сигурни в нея, може да добавите Dm. Не забравяйте да върнете китката обратно след изтеглянето и под грифа за G. Спомнете си, че при Dm шеста струна не участва в акорда! Първа струна трябва да се чуе много добре, тъй като е определяща в случая.

Добавете Am. За да стане по-лесно, преместете най-напред първи пръст на втора струна, след това сложете останалите два по местата.

При повторението имаме Am и C, което не би трябвало да ви създаде никакви проблеми. Не забравяйте, че при тази връзка не е необходимо да вдигате целят Am, а само премествате трети пръст.

Песента е балада, така че не бързайте. Нека да се получи гладко с максимално изчистени акорди. Забързането е често допускана грешка в резултат на напрежение по време на връзките. Не се нахвърляйте върху следващият акорд - нека той просто си дойде на мястото в ритъма.

Последователност за работа:

1. Изработват връзките без ритъм чрез добавяне на всеки следващ акорд: C - G, после C - G - Dm и такака нататък.
2. Същите връзки, но вече с ритъм - бавно и внимателно, следейки за непрекъснатия ритъм и правилното поставяне на акордите.

Преди да продължим нататък:

- трябва да знаете наизуст всички акорди и ритми. Припомняйте си ги в началото на всяко занимание.

- трябва да знаете песента наизуст и да можете да я свирите гладко с повторение. Използвайте материалите от компакт диска.

ОЩЕ ПЕСНИ

Репертоарът на един музикант - това е сбор от произведенията, които той е овладял и които е в състояние да изсвири във всеки един момент след кратко припомняне или изобщо без такова. Песните, които ще разучаваме с вас по време на работата ни, са точно това.

"Knockin' on heavens door"

GUNS'N'ROSES

Куплет:

G - D - AM - AM

G - D - C - C :||

Припев:

G - D - C - C :||

Тук вече имаме отделни акорди за куплет и припев, макар и почти еднакви. Свири се отново с ритъм №1.

Изпълнението на Guns'n'Roses не е първото, но е доста популярно и затова избрах него.

"Where did you sleep last night"

NIRVANA

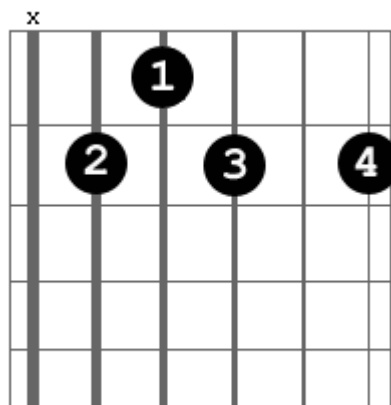
E - E - A - G

B7 - B7 - E - E :||

С ритъм №3. Обърнете внимание, че при повторението имаме отново два пъти E - учениците ми много често пропускат това.

Новият акорд е даден по-долу.

B7

Увеличаването на броя на песните постепенно ще направи невъзможно свиренето им всеки път, когато се упражнявате. Подходете интелигентно - свирете повече тези, които ви създават трудности. Периодично си припомняйте всички, макар и това да отнема време.

"След 10 години"

ФСБ

Интро:

AM - D :||

G - D - Em - C - D - AM - D - AM

С ритъм №1 по два пъти . Акордите за солата на синтезатора и китарата в средата на песента са в същия ред.

Преди да продължим нататък:

- трябва да умеете да свирите песните гладко, с добре поставени акорди и спазвайки темпото.

БАРЕ

Както споменах в началото на урок 1, по-голямата част от акордите изискват владението на барето. А барето имаме тогава, когато с един пръст натискаме повече от една струна на една и съща позиция.

СНИМКИ

Необходими теоретични познания

В класическата музикална система най-малката разлика във височината на две ноти (интервал) е полутон. Прагчетата на китарата делят грифа на позиции, отстоящи една от друга точно на половин тон. В естествения звукоред - или иначе казано добре познатата на всички музикална стълбица - имаме полутонове между МИ и ФА и между СИ и ДО. Навсякъде другаде имаме цели тонове. Препоръчвам ви да научите следващите схеми наизуст:

Местата на естествените полутонове:

до ре МИ ФА сол ла СИ ДО
V V

Настройване на китарата (стандартно):

I - E	IV - D
II - B	V - A
III - G	VI - E

Тези познания са ни достатъчни, за да можем да намираме местата на основните тонове върху грифа на китарата. Ако например търсим СОЛ на шеста струна:

- тази струна се настройва на E, следователно на нулева позиция имаме този тон.
- в първата схема виждаме, че след МИ идва ФА на полутон разстояние - тоест, на първа позиция.
- след ФА е СОЛ на цял тон - тоест през една позиция - на трета.

По тази логика можем да намерим всяка нота върху всяка струна. Както забелязахте обаче, в примера преди малко прескочихме втора позиция - половин тон по-ниско то СОЛ и половин тон по-високо от ФА. В такива ситуации се използват двата знака за промяна на височината на тона - диез и бемол:

#

- диез, повишава с полутон нотата, за която е поставен.

b

- бемол, понижава с половин тон нотата, за която е поставен.

Така, втора позиция на шеста струна може да се запише като **F#** или **G^b**.

Поставяйки баре върху всички струни, ние всъщност изместваме началото на грифа там, където сме натиснали - нищо зад него не звучи. Пръста ни играе ролята на нулевата позиция тогава, когато струните звучат свободно. Тази логика помага много за разбиране на концепцията на барето, защото оттук нататък получаваме различни форми, като просто поставяме някой от акордите от урок 1, но вече с други пръсти. А това означава, че получаваме вече съвсем нови акорди! Ето всичко това нагледно:

СНИМКИ

Практическата страна на въпроса е - как да поставим барето така, че да притиснем равномерно всички струни без излишни усилия. Дъската на грифа има много малка дъга или е почти плоска. Първият пръст трябва да легне върху нея и да заеме точно формата и, приближен до предната част на позицията. Между него и палеца се образува нещо като щипка. Китката се изнася под грифа:

СНИМКИ

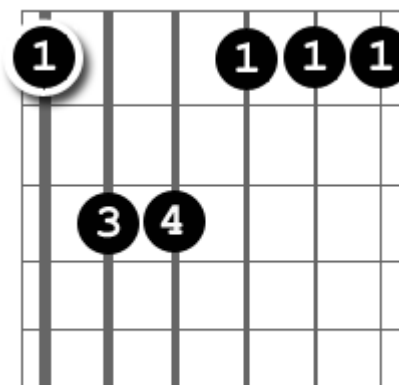
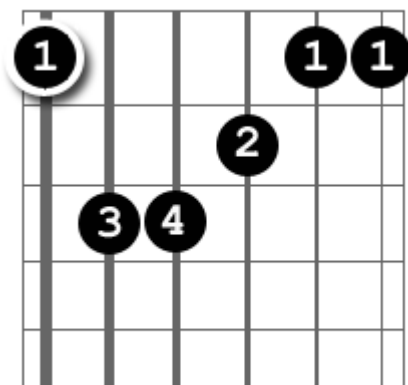
Има значение също и колко дълбоко сте поставили пръста - понякога струната може да попадне в някоя от сгъвките.

Поставяйте баре на различни позиции по целия гриф и проверявайте дали всички струни звучат. Забележете, че е най-лесно в средата на грифа - там по-лесно се преодолява съпротивлението на

струните.

ПЪРВА ФОРМА С БАРЕ

Получаваме я, като поставим барето и подредим останалите пръсти като за **E** и **EM**. Така получаваме първа форма мажор и първа форма минор:

Поставете формата някъде по средата на грифа - да речем на петта позиция. Сега **ВНИМАВАЙТЕ!** Вдигнете барето и обърнете специално внимание на останалите пръсти - да са закръглени и да са поставени в предна част на позицията. След това поставете първи пръст, като внимавате да не го сгъвате. Проверете дали всички струни звучат. Този метод обикновено дава много бърз резултат, макар и да не мога да обясня защо.

Чрез преместване на първа форма напред и назад по грифа, получаваме различни акорди. Кои точно, зависи на коя позиция сме. Затова всяка форма има така наречения *основен тон*. В случая, той се намира на шеста струна. Ако сме поставили първа форма с баре на трета позиция в нейния минорен вариант, получаваме **Gm** (акорд, който до сега не познавахме):

СНИМКИ

На практика, дори само с тази форма можем да получим **ВСИЧКИ** акорди - мажорни, минорни, диезни или бемолни. Затова тя трябва да се научи добре.

Ето примерен ред, по който можете да работите:

1. Най-важното е първо да свикнете със самото баре - да не стискате, да поставяте правилно всички пръсти и да получавате звук на всяка от шесте струни.
2. Научете добре теоретическата част на урока, тъй като тя ще ви бъде необходима и по-нататък - не само за баретата.
3. Упражнявайте се да намирате акорди с първа форма върху целия гриф.

Преди да продължим нататък:

- трябва да можете да поставяте правилно барето.
- трябва да можете да намирате всички тонове върху шеста струна.
- трябва да можете да намирате всеки един акорд с първа форма.

ДВЕ ПЕСНИ С ПЪРВА ФОРМА

"Let it be"

BEATLES

Куплет:

C - G - Am - F - C - G - F - C :||

Припев:

Am - G - F - C - C - G - F - C :||

С ритъм №1 по един път.

Акордът с баре е **F**. Евентуални проблеми може да има при влизането и излизането от него.

Най-важното е да не забравяте да изнасяте лявата ръка под грифа навреме - иначе пръстите няма да попаднат на местата си.

"Hotel California"

EAGLES

Куплет:

Am - E - G - D - F - C - Dm - E :||

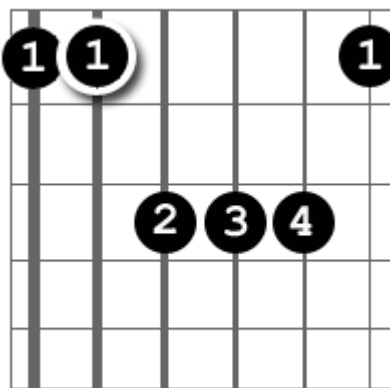
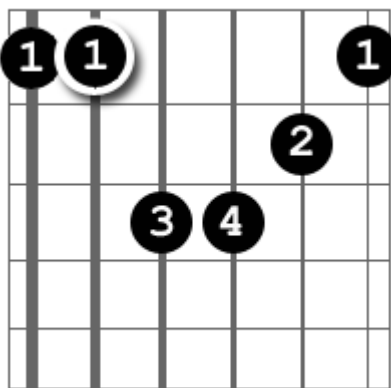
Припев:

F - C - Dm - Am - F - C - Dm - E :||

С ритъм № 2 по два пъти на всеки акорд. Отново имаме **F**. Темпото е малко по-бързо от предната песен

ВТОРА ФОРМА С БАРЕ

Произходна на **Am** и **A**. Основен тон на петта струна. Мажора е проблемен заради разтягането, което се получава между барето и втори пръст, особено в по-ниските позиции.

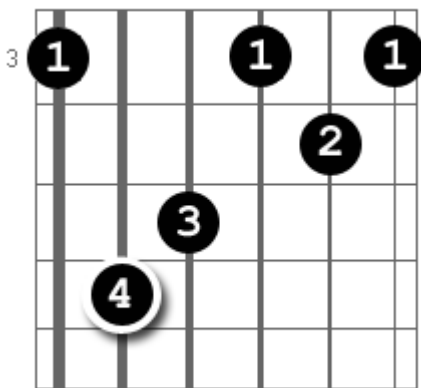

Бихте могли да се запитате - защо е необходима да има и още форми, след като видяхме, че на практика можем да изсвирим всички акорди само с първа? Да си послужим с един пример. Ако ни е необходим **E^b** с първа форма, трябва да поставим барето на позиция 11. Това е доста високо и разстоянията са малки. Особено трудно е при акустичните китари, където грифа е по-къс и позиция 12 при някои идва почти във корпуса. Същият този акорд обаче може да се намери на позиция 6 с втора форма, където е много по-удобно.

ТРЕТА ФОРМА С БАРЕ

Тази форма има само мажорен вариант - като **C**. Основен тон на петта струна. Една от

най-трудните форми. Обърнете внимание, че тук вече основния тон НЕ Е на барето, а на четвърти пръст.

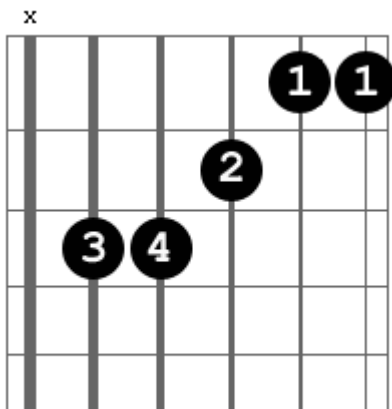

Упражнявайте тази форма отначало в по-високите позиции (например с баре на трета позиция, както е даден примера), защото там са по-малки разстоянията. Основната трудност е четвърти пръст, който трябва да се протегне доста напред. За целта всички останали пръсти трябва да бъдат също поставени в предна част на позицията. Отново - не забравяйте изнасянето на китката под грифа.

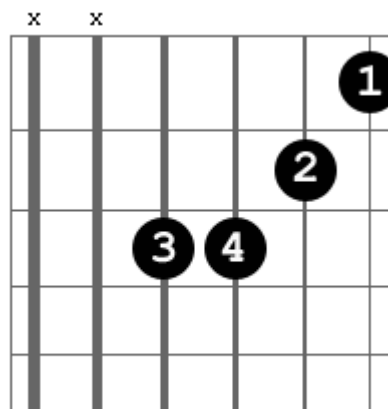
Показаните до тук три форми с баре са достатъчни, за да можете да реагирате адекватно на практическите изисквания. Още форми можете да получите сами по начина, за който говорихме в началото - всяка от тях всъщност е производна на някой от основните акорди без баре.

При електрическата китара много често се използва **съкратена форма** с баре ("малко баре"). При него се пропускат ниските струни на акорда. Погледнато от страна на аранжиратора, в този тонов обем се намира бас китарата, която запълва тяхната липса. Ето два примера за съкратена форма - в случая първа мажор и втора минор:

Съкратена първа форма мажор

Съкратена втора форма минор

Ред за работа:

- преди всичко - изяснете си много добре всяка форма от гледна точка на намирането и върху грифа. Много често се наблюдават грешки поради невнимание - например търсим основния тон по шеста струна, а хващаме втора форма, което автоматически ни дава грешен акорд!

- наистина обърнете специално внимание на трета форма.

- упражнявайте местене на един и същи акорд на различни позиции, за да може ръката ви да свиква да реагира на промяната на ширината им.

Преди да продължим нататък:

- трябва да знаете всички форми.

- трябва да можете да намирате акорди с всяка от тях.

- трябва да сте намерили положението на лява ръка, което ви позволява да хващате чисто баретата, без да се налага да стискате.

Следващите материали съдържат акорди със всички форми. Не е указано обаче кой с коя е - това ще бъде ваша задача. В повечето случаи това е очевидно, но има и моменти, когато трябва да помислите, за да намерите по-удачния вариант.

ПЕСНИ С ТРИТЕ ФОРМИ

"Клетва"

КИРИЛ МАРИЧКОВ
от филма "Вчера"

D - AM - G - EM :|| x3

D - AM - G - C7

F - F - CM - F - B^b - DM - GM - A

|| D - BM - C - A :||

Ще използваме ритъм №1.

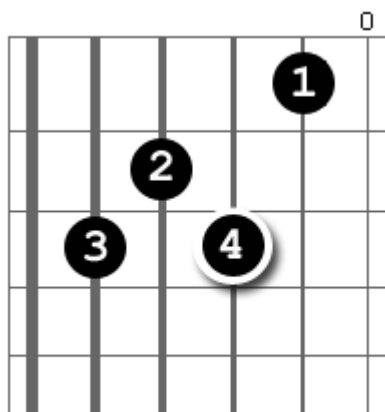
Схемата на **C7** е дадена по-долу.

"x3" означава "повтори три пъти".

Двете вертикални черти в началото на последния ред ограничават последния знак за повторение - тоест важи само за този ред.

C7

С повече акорди с цифрени означения ще се запознаем още в следващата глава. В случая само добавяме четвърти пръст на указаното място към основния акорд **C**.

"Soldier of Fortune"

DEEP PURPLE

GM - GM - F - F - GM - GM - DM - DM :||

B^b - C - GM - GM - E^b - F - B^b - D

GM - F - B^b - E^b - E^b - CM - DM - GM - GM :||

В оригинала на песента китарата свири така наречените "разложени акорди". Малко по-късно ще се запознаем и с тях. За момента ще използваме ритъм №1. Нещо интересно - последния акорд в

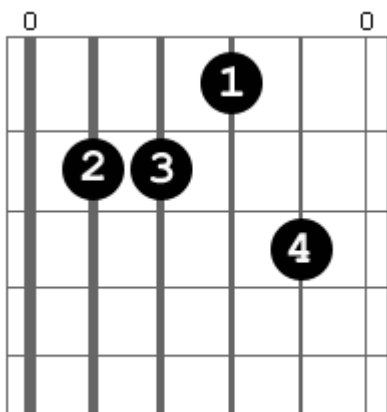
песента не е **Gm**, а **G**. Обърнете специално внимание на връзката **B^b-E^b** - трудна е и винаги предизвиква проблеми. От друга страна обаче, ако я направите добре, едва ли повече ще имате проблеми с който и да е акорд с баре!

СЕПТАКОРДИ

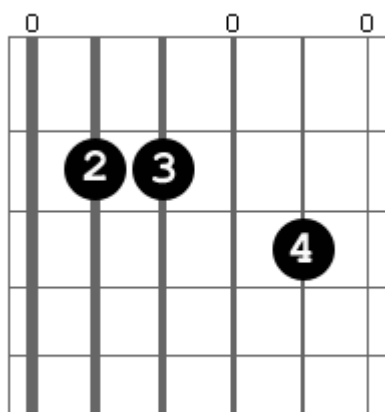
Можем да получим различни варианти на акордите чрез добавяне или пропускане на тон. Пример за това са септакордите - отбелязвани с цифрата 7 след буквата. Вече видяхме два от тях. Ето някои от по-използваните им форми:

Септакорди без баре:

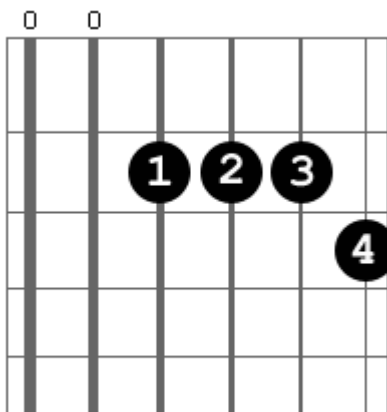
E⁷

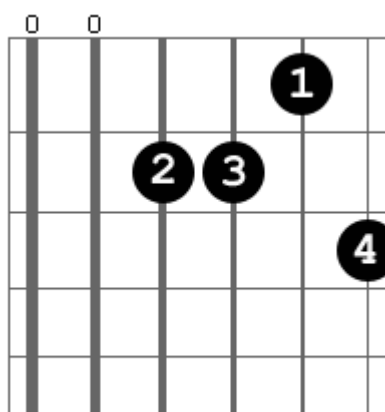
Em⁷

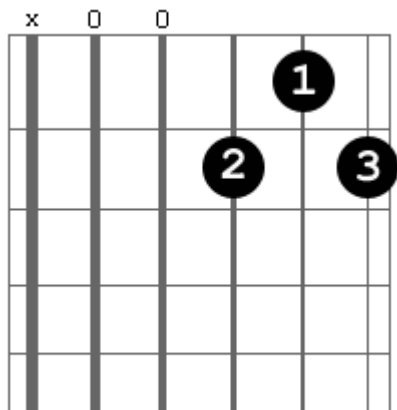
A⁷

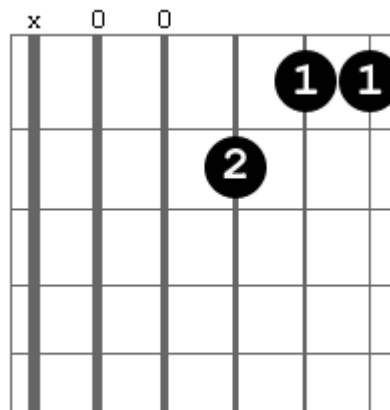
Am⁷

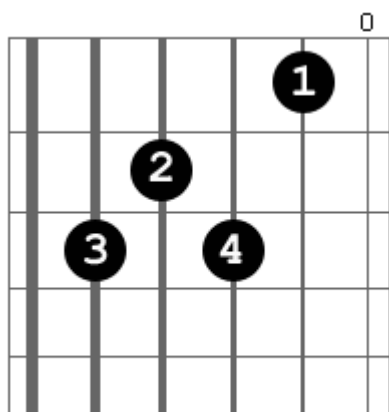
D7

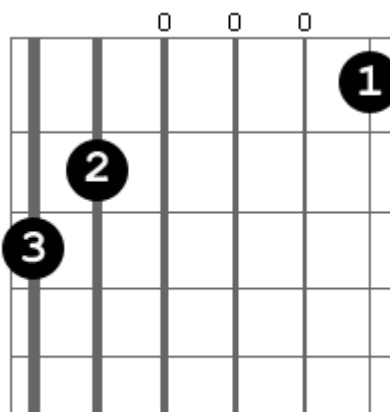
DM7

C7

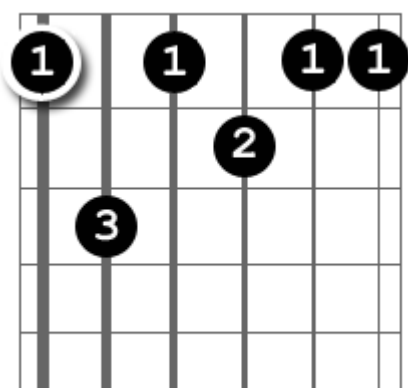

G7

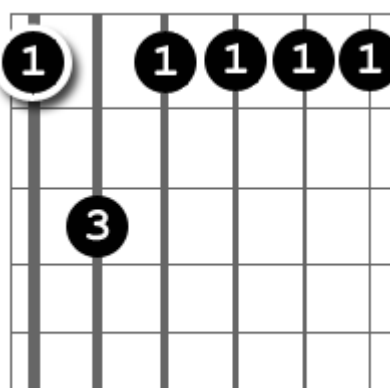

Септакорди с първа форма:

F7

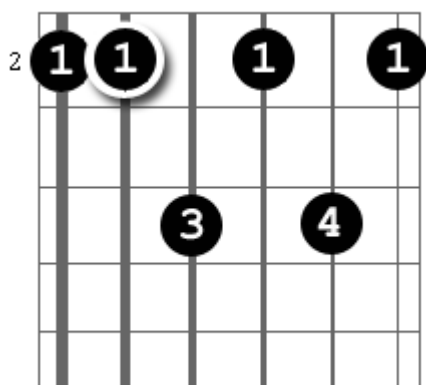

FM7

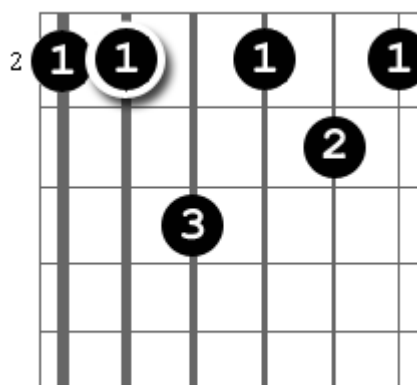

Септакорди с втора форма:

B7

Bm7

"Две следи"

ЩУРЦИТЕ

С ритъм №2. Всички акорди са с барета. Още един нов акорд - G_{sus}^4 - даден по-долу в два варианта.

$Cm - B^b - E^b - E^b - Cm - E^b - B^b - B^b$

$G_{sus}^4 - G - Cm - Cm^7 - F - F^7$

$v1 || B^b - G^7 :||$ при повторението прескачаме v1 и продължаваме с v2

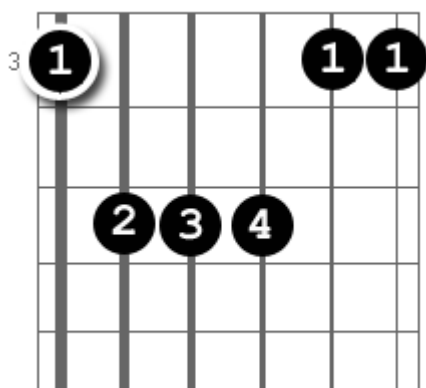
$v2 || B^b - B^b$

$E^b - E^b - F^7 - F^7 - B^b - B^b7 - E^b - E^b - Cm - Gm - Cm - Gm$

$B^b - E^b - B^b7 - B^b$

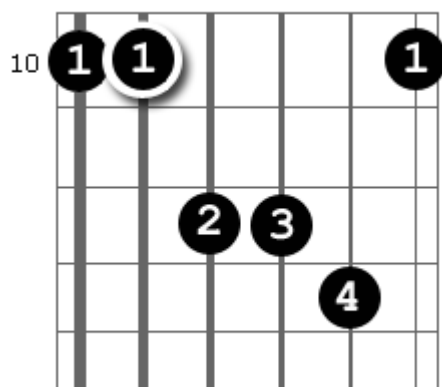
$|| Cm - B^b - E^b - E^b :||$ песента завършва с повторение на тези акорди и затихване.

Gsus⁴

Запомнете, че всички акорди с баре могат да бъдат транспонирани* на базата на основния тон, който винаги ще бъде отбелязан в схемите.

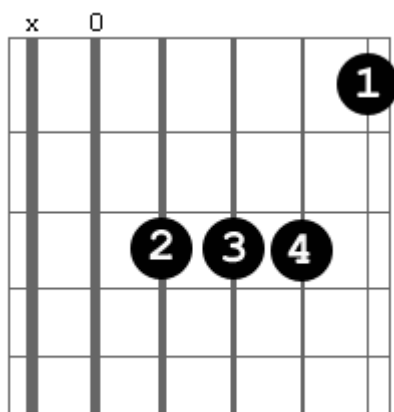
* транспониране означава преместването на музикалния материал с определен интервал нагоре или надолу, без да се променят съотношенията между тоновете вътре в него.

Отново Gsus⁴, но с основен тон на пета струна.

Друго често срещано означение при акордите освен цифрите е и специалното отбелязване на баса:

B^b/A

Буквата след наклонената черта показва кой тон трябва да бъде поставен най-ниско в акорда. В случая това е A, а го получаваме, като просто поставяме B^b с втора форма и вдигаме първи пръст. Няма точно определени форми за този тип акорди. Достатъчно е да можете да намирате тоновете върху грифа (а това вече го умеете) и да си изградите пръстовката сами, изхождайки от някоя основна форма.

"Hey Jude"

BEATLES

F C C⁷ F B^b F C F :||

F⁷ | B^b B^b/A | G^M G^M⁷ | C F :||

|| F E^b B^b F :||

Ритъмът е следният:

Q̇ V Q̇ V Q̇ V Q̇ V Q̇ V Q̇ V Q̇ V Q̇ V :||
^ ^ ^

Виждате, че той е доста дълъг - всъщност два пъти по-голям от всички дотук. Ако се изсвири механично, би прозвучал еднообразно. Поставете акценти (свирете по-силно) на указаните с "^^" места, за да го раздвижите.

"Среща"

ЩУРЦИТЕ

Куплет:

D^M G^M D^M D^M D^M C F | F E^M | D^M G^M C F B^b⁷ A⁷ D^M D^M :||

Припев:

B^b A^M D D G^M C F F⁷ B^b A^M D D G^M C

Преход към солото:

|| A :||*

Използваме ритъм №2. Преходът към солото се повтаря четири пъти със следния ритъм:

Q̇ V Q̇ V Q̇ V Q̇ V Q̇ V Q̇ V Q̇ V Q̇ V

ТАБУЛАТУРА

Табулатурата позволява много по-подробно записване на материала. Особено в ситуации, където имаме повече ритмични и акордови вариации. Всъщност, това е графично представяне на грифа на китарата. В конкретния случай, тоновете на акорда трябва да се изсвирят в указаната последователност.

С някои допълнителни означения ще се запознаем в процеса на работа.

По-долу са дадени няколко примера - поставяте указания в началото на всеки такт акорд и изсвирвате струните в дадената последователност.

Пример №1:

Chord progression: Dm | C | A

Т	1	1	1	0	0	0	0	0	0
А	3	2	2	1	1	0	2	2	2
В	0	0	0	3	0	0	0	0	0

Пример №2*:

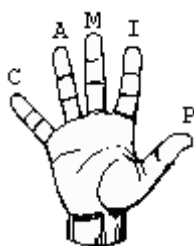
Chord progression: Am | Dm | G | C

Т	0	1	1	1	1	3	3	3	3	0	0	0	0	1	0	1
А	2	2	2	2	2	2	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0
В	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	3	3	2	2

* последните два тона се изсвирват последователно върху петта струна с указаните пръсти - нещо като преход при повторението.

Една техника, наследена от класическата китара, е свиренето с пръстите на дясната ръка. Означенията са показани на фигурата. Кутрето се използва много рядко.

Когато използваме тази техника, ще поставяме знаците под реда на табулатурата:

Chord: Dm

Т	1	3	3	3
А	0	2	2	2
В				

p i m i a m i m

Пример №1:

Пример №2: